

ГОД. XXIII.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 24.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издава за време бављења новоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут за по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно.

РЕТКА ГЛУМАЧКА СЛАВА.

ПРИЧА ИЗ ГЛУМАЧКОГ ЖИВОТА, ОД САХЕР МАЗОХА.

(Свршетак.)

У том разговору стигоше до брзог пла-
нинског потока, који им беше препречио
пут. Госпођа Сноховска стаде за часак
збуњено.

— Дозволите ми, да вас пренесем, —
рече младић.

— Није могуће друкчије прећи, — од-
говори она, снебивајући се, — али кад не
остаје ништа друго, онда..... и она по-
првени.

Младић је узе нежно у наручја и но-
саше је смело, али лагано и смерно пре-
ко бујног потока, а међутим она му обави
руке око врата. Кад је на другој стра-
ни обале спустио на земљу, пружи му
лепа жена срдично руку, коју он ватрено,
али с пуно поштовања пољуби. При из-
ласку из шуме опростише се.

— Ви ћете дакле доћи да видите како
представљам? — упита још једном Сно-
ховска.

— Доћи ћу! А сада до виђења!

Он замаче у густу шуму, а она се
врати у дворац.

Три дана доцније настаде по заласку
сунца необична забуна у Зароблу. Пастир
један дотрча без душе и јави, да долази
Столук са својом дружином. И доиста из-
далека се чула хајдучка песма.

— Хоћемо ли да се бранимо? — упита
Сноховска.

— То би било најгоре што бисмо учини-
ли, — рече племићка, — баш кад би нам
и испало за руком, да помоћу сељака од-
бијемо хајдуке, они би нам ипак дру-
ги пут куће попалили и нас побили. У
оваким приликама најбоље је примити хај-

дуке као добре пријатеље, добро их по-
частити, набавити и свираче да се прове-
селе, па им још и дати колико буду тра-
жили и онда смо сигури нашим животом
и имањем.

Племићка изда потребне наредбе мла-
ђима. У дворцу и у селу све се ујурба-
ло. У дворишту поставише столове, у куј-
ни се готовило и пржило; из подрума се
вукло вино и ракија, девојке је свирачи
стигаше, а племићка пође хајдуцима у су-
срет.

У коме тренутку уђе Столук са сво-
јом дружином у двориште, појави се и
Сноховска на прагу у својој познатој ка-
џабајци. Она одмах познаде у харамбаши
свога избавитеља и пратиоца кроз шуму.
Он скиде шешир и приступи јој. Црвена
трака, коју му је она у шуми дала, беше
му на прсима, а о њој је висила сребрна
слика мајке божје.

— Као што видите, ја сам одржао
своју реч, — рече он смешићи се, а за тим
се окрете домаћици. — Што сте чинили
толике припреме због нас?

— Дужност нам налаже, да госте што
боље угостимо, — рече она. — Кажите одмах
и суму, која вам треба, да би имала вре-
мена набавити новац.

— Нисам за то дошао, — одговори
харамбаша, — новац ми није потребан, а
част примам само за своје момке. Дошао
сам само да видим како г-ђа Сноховска
представља.

— Ко вам је о мени причао? — упи-
та глумица радознalo.

— Мој писар, — рече Столук,

он је преће био богослов и видео вас је у Лавову на позорници.

Хајдуци једоше, пише и певаше: били су врло добре воље. За тим одиграше своју јуначку игру „арган“. Столук даде знак и двојица од његових људи прићоше оптерећени донесеним даровима. Он даде племићки пет лепих вучијих кожа, њеној маленој кћери шарених пужића и једно припитомљено срнче, а служавкама низове од ћинђуха. На полетку приће он Сноховској и спусти пред њене ноге једну особито лепу медвеђу кожу.

— Немојте да презрете овај поклон,
— рече он; ја сам овог медведа сам својом руком убио.

— Хвала вам, — рече Сноховска,

примам поклон, а за уздарје приказаћу вам што.

Столук даде знак и од једаред настаде мртва тишина. Хајдуци и девојке стадоше у круг, а Сноховска ступи на средину и приказала је неколико сцена из „Варваре Рађивилове“, а за тим је представљала „Алгехаму“ од Мицкијевића.

Прне очи харамбашине пратише њене покрете зачуђено и одушевљено.

Кад је свршила, очи му засузишле; он клече пред њу и љубљаше јој хаљину. Његови момци опколише је, кличући подигоше је на своја јуначка рамена и ношају је као какву краљицу у наоколо по кругу.

Ово беше за Сноховску победа и слава, какве није никад доживела на позорници.

ЛИСТИЋИ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Лажни цар Димитрије,“ историјска трагедија у 5 чинова, по Шилеровом фрагменту допунио и израдио Х. Лаубе, превео др. Н. Борић, приказана дне 13. јуна 1898.)

Велики немачки песник Шилер оставио је у рукопису фрагмент трагедије под насловом: „Деметријус“. Израдио је потпуно први чин, а од другога тек прва три призора. Али је оставио у прози напрт даљих призора и даљег течaja трагедије.

Је ли се чувени бивши драматурги управитељ бечког дворског позоришта Хејрик Лаубе сматрао конгенијалним Шилеру, или је свестан био, да је у драмској технички вештак над вештацима, тако, да се могао поуздати, да ће му та вештина помоћи, кад суставе у песничком по лету по висинама, куда се само ђеније суверено креће, — неоспориво је, да му је пошло за руком Шилеров фрагмент тако допунити и израдити, те је написао управо класичну трагедију. Он се није у свему везао за концепцију првог и другог чина, како је то Шилер замислио и донекле израдио, већ је и те по Шилеру израђене призоре донекле скратио и тако удесио, да буду згодни за приказ на позорници. Осим тога је самог главног јунака донекле иде-

јалисао још више, него ли сам Шилер, само да нас његова коначна судбина још јаче дирне и потресе. По Шилеровој концепцији Димитрије и у часовима очајне сумње: је ли он у истину законити син цара Ивана или није, ипак жели под сваку цену остати царем, док му Лаубе опетовано меће у уста речи узвишеног прегора и готовости, да се одрече круне, ако је у истину у блудњи. Шилерова концепција је dakle више згđна за само покретање трагичне радње, али је Лаубеова концепција згоднија за сам трагични свршетак, који нас тим више потреса, што је главни јунак више недужан и некрив ради трагичне копликације, којој подлеже.

Димитрије у Лаубеовој трагедији у истину достојан је да га заволимо, да се станемо са зебњом и љубављу занимати његовом судбином те да га сажалимо, када невин подлегне као жртва прилика, које су од њега јаче, а у које је он без своје кривље доспео. Одговара захтеву драмске правде, да нитков хетман Комла (г. Васиљевић), који је главним кривцем кобној судбини Димитријиној (г. Ружић) погине од његове руке. Управо је тако у том погледу оправдано, што гине убијца правог Димитрија Борис Годјунов (г. Луквић) већ на сам глас, да је његов супарник на домаку своме циљу. Право је у

том погледу и то, да кћи палатина Мничека, Марина (гђа Лукићка), која грамзи за круном, те само за то хоће да пође за Димитрија, остане празних руку, а да се нађу једнако племенита срда јуначког Димитрија и племените Аксиније (гђа Бакаловићка).

Код Шилера је пољски краљ Жигмунд (г. Поповић) активно лице, те се он весели појави Даждног Димитрија, да се у заузимању за њега истроши и ослаби његово гордо и обесно племство, и да буде штото реч: *inter duos litigantes tertius gaudens.*“ Код Лаубеа је он немо лице, пукав аутомат, а тако доста сувишан за течaj трагедије.

Особито су красно изведени психолошки моменти, као покретачи трагичности до врхунаца градуације у трећем чину и онда до климакса после управо генијално замишљене перипетије у четвртом и до сасвим вероватно од туда потекле катастрофе у петом чину. Ти психолошки моменти јесу: борба у души цареве удове Марфе (гђа Вујићка) међу жељом, да се освети Борису Годунову, међу симпатијом са у истину племенитим, ако и лажним Димитријем и пијететом према успомени свога погинулог сина и савесношћу побожне хришћанке у часу заклињања, је ли то њезин син или није. Још је лепше употребљена племенитост душе Димитријине за онако трагично-увишићени његов свршетак, где он изјављује, да је постигао душевни мир тиме, што му је јасно, ко је, јер није више принуђен бити узроком левању људске крви за престо, за којим он не би ни посизао био, да га нису преварили, е је он законити син цара Ивана. Није тако јасно мотивисана она пакленска истрајност у души хетмана Комле, да доведе лажног Димитрију у тако трагичну ситуацију. Шилер би без сумње употребио освету ради браколомства, као мотив пакленској замисли Комунијој, да ванбрачни син цара Ивана овако страшно окаје очев браколомски грех. То би био разумљивији и јачи мотив него ли је хетманова чежња за материјалном наградом од Димитрија у првобитној концепцији. Јер ради уског оквира овог саставка није могуће упустити се у опширну психолошко-естетску анализу ове у истину лепе трагедије, упозорујем још само на узорност њене унутарње и спољашње технике, нарочито на дивно изведену перипетију у четвртом чину.

Приказ је сјајно успео. Г. Ружић, као Димитрије, гђа Вујићка, као царица Марфа, г. Лукић као Борис Годунов оставоше верни својој толиким успесима овенчаној досадашњости, а нису за њима заостали ни г. Васиљевић, као хетман Комла, ни гђа Бакаловићка, као симпатична Аксинија, ни гђа Лукићка, као поносита Марина, ни господа Душановић (архибискуп), Тодосић (патријарх) и Данић (Шујски) у својим добро подељеним и изведеним улогама. Г. Стојичевић, као Лео Сапјеха, није у почетку штедио ватре и гласа, пак није ни чудо, да је касније нешто малаксао. Нека не заборави на смисао оне талијанске пословице: Сигурно иде ко иде полако. Шохвалити нам је и носиоце споредних улога, што су допринели свој део лепо успелом приказу ове класичне трагедије и у целини.

J. Хр.

ПОЗОРИШТЕ.

(Мануел Тамајо и Баус.) У Мадриду је умрло 19. јуна о. г. Мануел Тамајо и Баус, који беше најзначајнији писац међу садајшим драмским писцима у Шпањолској. Скоро сва његова позоришна дела имала су успеха на позорници. Тако је и у нашем позоришту сјајно успела драма му: „Нов комад“ (*El drama nuevo*) која је 16. јуна о. г. приказана. Осим те драме знатна су још ова позоришна му дела: „Locura de amor“, „Lo positivo“, „La bola de nievo.“ Многе драме му преведене су на стране језике. Тамајо беше секретар шпањолске академије и управитељ народне библиотеке.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Ред позоришних представа.)

У четвртак 18. јуна: „Мајчин благослов“, Водвиљ, с певањем, у 4 чина, с предигром, написао др. Ф. Е. Линкер, музика од А. Милера.

У суботу 20. јуна први пут: „Јеврејин из Пољске“. Позоришна игра у 3 чина, а пет слика, с певањем, написали Еркман-Шатријан, с француског превела Милка Марковића.

У недељу 21. јуна: „Шокица“. Позоришна игра у 5 чинова, с певањем и играњем, написао Илија Округић Сремац, за позорницу удео А. Хадић, музика од Д. Јенка.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

21. Представа.

У ДУНЂЕРСКОВОМ ПОЗОРИШТУ.

У претплати 13.

У Новом Саду, у уторак 16. (28.) јуна 1898.

ПРВИ ПУТ:

ЈАСМИНА И ИРЕНА.

Драма у једном чину, написао Манојло Ђорђевић-Призренац. — Редитељ: Добриновић.

ОСОБЕ:

Ирена	—	—	—	—	—	Т. Љукаћка.
Василька, њена мајка	—	—	—	—	—	Љ. Ђванићка.
Миленка Шевић	—	—	—	—	—	Стојичевић.
Јасмина, његова сестра	—	—	—	—	—	С. Бакаловићка.
Марко Иличић	—	—	—	—	—	Спастić.
Доктор Милан Стјањ	—	—	—	—	—	Марковић.
Стеван Чавлић	—	—	—	—	—	Тодосић.
Синђа, докторова пупила	—	—	—	—	—	З. Ђуришићева.
Цаја	—	—	—	—	—	Љ. Душановићка.
Жикић, уредник књижевнога листа „Цвета“	—	—	—	—	—	Мишић.

Шерп	—	—	—	—	—	секретар књижевно-уметничког друштва
Банкар	—	—	—	—	—	Поповић.
Софija	—	—	—	—	—	Николић.
Јулка	—	—	—	—	—	Д. Симићева.
Авица,	—	—	—	—	—	Јасминина служавка
Кум	—	—	—	—	—	М. Радошевићева.
Стари сват	—	—	—	—	—	Душановић.
Први	—	—	—	—	—	Бакаловић.
Други	—	—	—	—	—	Мишић.
						Поповић.

Чланови делегације, гости, гошће, момци и послужитељи. Догађа се у Београду за наше доба. Први чин: код Ирене. — Други чин: код Миленка Шевића. — Трећи чин: код Марка Иличића. — Четврти чин: после годину дана, код Ирене Маркове жене. — Пети чин: у Стевановим сватовма.

У четвртак 18. (30.) јуна: „Мајчин благослов“. Водвиљ с певањем у 4 чина, с предигром, написао др. Ф. Е. Линкер. музика од Милера.

Свичачки збор, п. и кр. 70. пешачке шуковније петроварадинске свираче ове комаде:
 1. „Корачница.“ — 2. Бетовен: „Прометеј.“ — 3. Фишер: „Пролетња идила.“ — 4. Сметана: „Продана невеста.“ — 5. Шуберт: „На мору.“

Улазнице могу се добити у књижарници Браће М. Поповића од 8—12 сахата пре подне, и од 3—5 после подне и у вече у позоришној благајни.

Умољавају се пошт. госпође и госпођице, да изволе у позоришту без шешира седити.

Почетак тачно у 8 сахата у вече.